

בס"ד, י' תשרי התשפ"ו

זבחים י"ח – פסולי בגדי כהונה: חיסור, ייתור, 'מרושלין', 'מסולקין', ודיני בגדי ה'בד'

שאלות:

1. אריאל, כהן הדיוט, לבש את המעיל של הכהן הגדול בזמן עבודתו. הקורבן שהקריב כשר?

המשך בירור המקור לפסול 'מחוסר בגדים'

הגמרא ממשיכה את הדיון מהדף הקודם, ומנסה להבין למה יש צורך בכמה מקורות שונים כדי ללמד שכהן 'מחוסר בגדים' פוסל את העבודה.

- **הצורך בשני מקורות לימוד:** הגמרא מסבירה את הצורך ההדדי גם בלימוד מ"אין בגדיהם עליהם – אין כהונתם עליהם" וגם בגזרה השווה מ'שתוי יין':
 - אם היינו לומדים רק מהגזרה השווה מ'שתוי יין', היינו חושבים שהפסול חל רק בעבודות חמורות שזר חייב עליהן מיתה (שהן רק ארבע עבודות שנקראות 'עבודת מתנה', כפי שנלמד במסכת יומא, זריקה, הקטרה וניסוך המים והיין). לכן, בא הלימוד השני ללמד שהפסול חל בכל עבודה.
 - הגזרה השווה נצרכת גם בכיוון ההפוך: כדי ללמד שגם 'שתוי יין' פוסל בכל עבודה, ולא רק בעבודות החמורות המוזכרות בפרשה שלו.
- **הקושיה על הפסוק "להבדיל":** הגמרא מקשה: אם למדנו את דין 'שתוי יין' מהגזרה השווה, למה צריך את הפסוק "וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֵל" ששממנו למדנו אתמול את הפסול?
 - **הגמרא מתרצת** שהפסוק הזה נצרך לדין אחר, כמו שנהג רב, שלא היה דורש ומורה הוראות לאחר סעודת יום טוב מחשש שכרות. מהפסוק הזה לומדים ששתוי יין פסול להוראה.
- **הצורך במקורות נוספים:** הגמרא מביאה פסוקים נוספים ומסבירה את נחיצותם:
 - מהפסוק "וּנְתַנוּ בְנֵי אֶהֱרֵן הַכֹּהֵן אֵשׁ" לומדים (מהמילה המיותרת "הכֹּהֵן") שכהן גדול חייב לעבוד בבגדיו הראויים. החידוש בפסוק הזה הוא שהפסול חל אפילו בעבודה שלא מעכבת כפרה, כמו נתינת אש על המזבח (שהרי כבר הייתה אש שירדה מן השמיים).
 - מהפסוק "וְעָרְכוּ בְנֵי אֶהֱרֵן הַכֹּהֲנִים" לומדים שכהן הדיוט שלבש בגדי כהן גדול ועבד – עבודתו פסולה. החידוש בפסוק הזה הוא שלא רק **חיסור** בגדים פוסל, אלא גם **ייתור** בגדים.

2. המכנסיים של יצחק הכהן קצת קצרים ומגיעים עד מעל לקרסוליו. האם עבודתו כשרה?

דיני בגדים פסולים, והמחלוקת על 'מרושלין' ו'מסולקין'

הגמרא מביאה ברייתא שמפרטת אילו מצבים של בגדים פוסלים את העבודה ואילו לא.

- **דיני הברייתא:**

- **מצבים כשרים:** אם הבגדים היו **מרושלין** (נגררים על הרצפה), **מסולקין** (מוגבהים מדי), או **משוחקים** (בלויים) – העבודה כשרה.
 - **מצבים פסולים:** אם הכהן לבש בגד כפול (שני מכנסיים), היה חסר בגד, הוסיף בגד, הייתה לו רטיה (תחבושת) שחצצה בין הבגד לגופו, או שהבגדים היו **מטושטשין** (מלוכלכים) או **מקורעין** – העבודה פסולה.
 - **מחלוקת אמוראים:** על רקע הברייתא הזו, נחלקו האמוראים:
 - **שמואל** אומר: מרושלין – כשרים, מסולקין – פסולים.
 - **רב** אומר: אחד זה ואחד זה – פסולים.
 - **יישוב הסתירות:** הגמרא מקשה על שתי הדעות מהברייתא (שמכשירה את שני המצבים), ומציעה תירוצים:
 - ליישב את דעת **שמואל**, מציע **רמי בר חמא** להבחין בין בגד שסולק על ידי אבנט (שכשר, ועליו דיברה הברייתא) לבין בגד שהיה קצר מלכתחילה (שפסול, ועליו דיבר **שמואל**).
 - ליישב את דעת **רב**, מציע **רבי זירא** שהברייתא מדברת על מקרה אחד בלבד: "מרושלין שסילקן על ידי אבנט", ורק המקרה הזה כשר.
 - **האם המחלוקת היא מחלוקת תנאים?**
 - **רבי ירמיה מדיפתי** מציע שהמחלוקת בין **רב לשמואל** לגבי בגד ארוך מדי (מרושל) שלא סולק, תלויה במחלוקת תנאים לגבי ציצית – האם בגד בעל חמש כנפות חייב שיטילו ציצית על ארבע מתוך חמש כנפותיו. הוא מציע שהשאלה הבסיסית היא האם "יתר כמאן דאיתיה דמי" (תוספת נחשבת כקיימת ופוסלת) או "כמאן דליתיה דמי" (מתעלמים מהתוספת).
 - **הגמרא דוחה** את ההסבר הזה. ואומרת שלכולי עלמא "יתר כמאן דאיתיה דמי" (תוספת אכן נחשבת ופוסלת). ההיתר בבגד של חמש כנפות בציצית (לדעה אחת) אינו נובע מהכלל הזה, אלא הוא גזרת הכתוב מיוחדת הנלמדת מהמילים המיותרות "**אֲשֶׁר תִּכְסֶה בָּהּ**". והגמרא דנה לפי כל דעה במחלוקת מה נלמד מהפסוק הזה ומהפסוק "**וְרֵאִיתֶם אֹתוֹ**", כדי להבין כיצד כל אחד מהתנאים דורש את הפרשה (לגבי חיוב ציצית בבגד של סומא ובכסות לילה).
 - 3. פילנתרופ תורם סט חדש של בגדי כהונה, שעשויים מצמר משובח במקום פשתן ("בד"). מותר להשתמש בהם לעבודת המקדש?
- פירוט דיני בגדי ה"בד" (פשתן)**
- הגמרא מביאה ברייתא שמפרטת את דיני הבגדים הנקראים בתורה "בד".
- **דרישות הברייתא:** המילה "בד" מלמדת חמישה דברים: שהבגדים צריכים להיות **מבוץ** (פשתן), **חדשים**, **שזורים**, שהחוט יהיה **כפול שש**, וגם "בד" מלשון **לבד**, שלא ילבש בגדי חול עמהם.
 - **דיון בברייתא:** אביי מקשה על **רב יוסף** מהדרישה שיהיו "חדשים", והרי שנינו שבגדים "משוחקים" (בלויים) כשרים. **רב יוסף** מתרץ שהדרישות בברייתא אינן כולן באותה רמת חומרה: "יש מהן למצוה ויש מהן לעכב".

מה מקור לכך ש"בד" הוא פשתן?:

1. רבי יוסף ברבי חנינא לומד את זה מהמילה "בד" עצמה: "דבר העולה מן הקרקע בד בבד" (כלומר, גבעול יחיד מכל שורש), וזהו מאפיין של הפשתן.

2. רבינא מביא פסוק מפורש מיחזקאל: "פְּאֲרֵי פְּשִׁתִּים יְהִיוּ עַל רֵאשֵׁם וּמְכַנְסֵי פְּשִׁתִּים יְהִיוּ עַל מְתַנְיָהֶם לֹא יַחְגְּרוּ בִיזַע".

רב אשי מקשה על רבינא: מאיפה ידעו את זה לפני יחזקאל? הגמרא עונה שזו הייתה הלכה למשה מסיני ("גמרא גמירי לה"), ויחזקאל רק מצא לה אסמכתא מהפסוק.

פירוש "לא יחגרו ביזע": אביי מסביר שהכוונה היא שלא יחגרו את האבנט במקום שמזיעים, אלא כנגד המרפקים.